

Határőrkötelékek részvétele a honvédség gyakorlatain 1951–1952-ben*

A magyar határőrség 1951-ben már az „Állam- védelmi Hatóság Határőrség és Belső Karhatalom” kötelékébe tartozott, miután megszüntették a Honvéd Határőrséget, és annak állományát, szervezetét összevonták az ugyancsak megszüntetett Határrendőrséggel. Az új alárendeltség, leválás a honvédségről nem jelentette a határőrség katonai-harcászati feladatai leépítését. Ebben az évben már folyt a koreai háború, bekövetkezett a szakítás a jugoszláv párt- és állami vezetőkkel, a déli államhatáron egyre súlyosabb helyzet alakult ki. Felsőbb értékelések alapján a következő évekre a határőrség vezetése számolt egy esetleges háború kitörésével. A határőrizeti rendszer kialakítása mellett – sok új őrs épült 1950–51-ben – aktívan folyt az állomány katonai-harcászati felkészítése is. A határőröket részben önállóan fegyveres provokációk elhárítására, részben a honvédség alárendeltségében a védelmi hadművelet során tervezték alkalmazni.

Több tényező is elősegítette a határőrök esetleges alárendeltségét, összefegyvernemi alárendeltségében történő alkalmazását. A határőr- és honvédalegységek fegyverzete nem különbözött lényegesen egymástól. A lövészcsoportok nem rendelkeztek páncélozott szállítójárművekkel. A fegyverzetben (puska, géppisztoly, géppuska) a felszerelés hasonló volt. A határőrség is rendelkezett aknavetőkkal, híradó és műszaki alegységekkel. A határőrizet keretén belül aktívan folyt különböző robbanó- és nem robbanó műszaki záruk, védelmi berendezé-

sek kiépítése, amelyek létesítésében az állományoknak nagy volt a gyakorlata.

A tiszti állomány jelentős része korábban a Honvéd Határőrségnél szolgált, a honvédségnél kapott kiképzést. A határőrség külön tisztképző iskolával nem rendelkezett, új tiszti állománya alapvetően a honvédség Fegyvernemi Tisztképző Iskoláin részesült egyéves képzésben és került vissza, többnyire alhadnagyi rendfokozattal, a határőrséghez. Az egyik 1951-es kibocsátásnál a következő tanintézetektől:

● Honvéd Dózsa Gyalogos

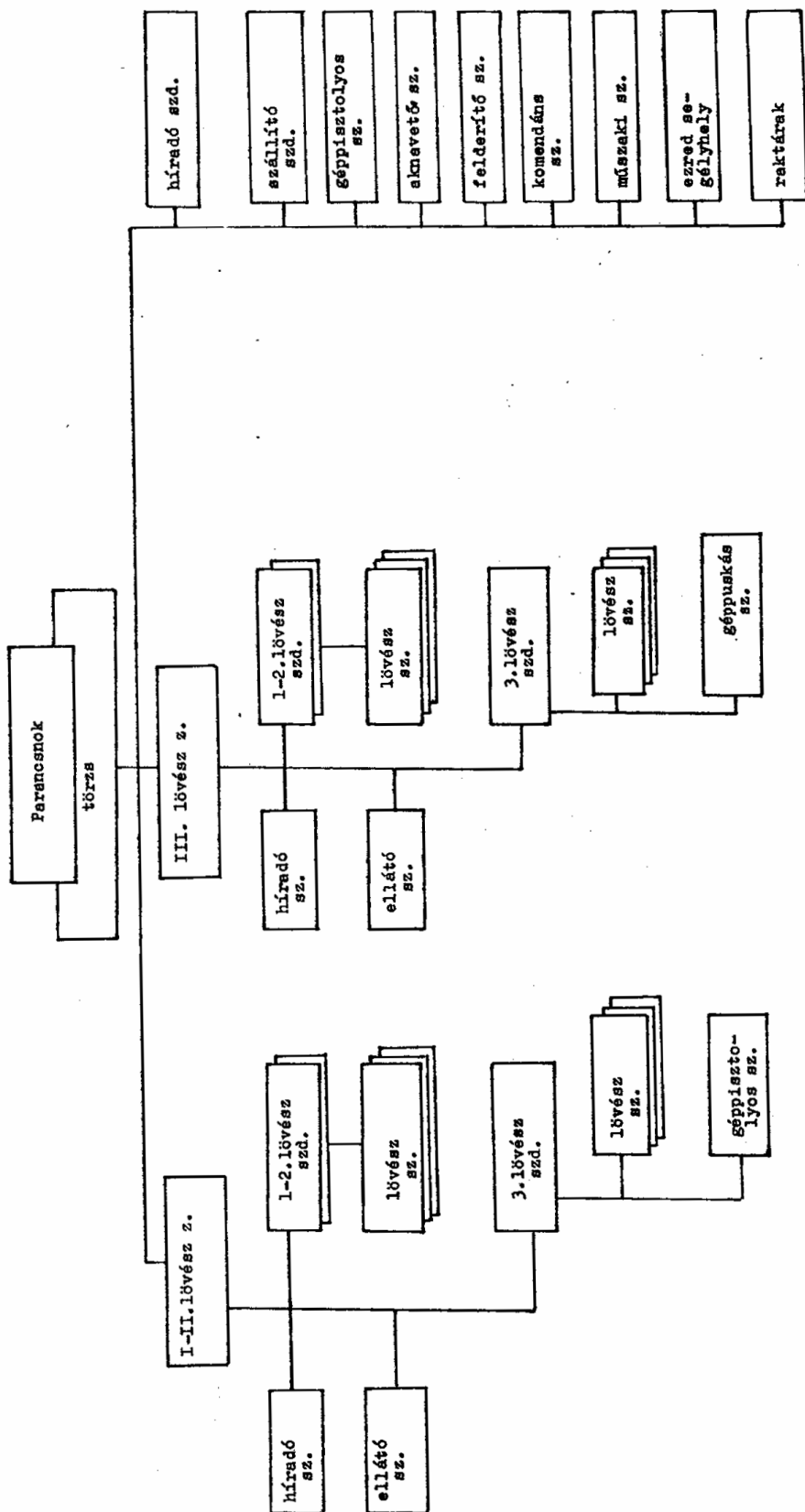
Tisztképző Iskola	169 fő
● Tüzértiszti Iskola	6 fő
● Híradó Tiszti Iskola	24 fő
● Hadtáp Tiszti Iskola	70 fő

A sorállomány alap kiképzése, a hivatásos állomány továbbképzése összefegyvernemi jellegű volt.

1951. szeptember 12–21-e között került sor a honvédség őszi nagygyakorlatára, amelyen a határőrség egy gyakorlóezreddel vett részt. A határőrségnek nem voltak olyan szervezetszerű kötelékei – zászlóalj-szintűek –, amelyeket a határőrizeti rendszerből, annak megbontása nélkül kivonhattak volna. Ezért a gyakorlóezred állományát a legkülönbözőbb alegységektől vezénnyelssel állították ki. Az egység gerincét a főtiszt helyettes iskola hallgatói és más kiképző alakulatok adták. A szakbeosztásokat – híradó, gépkocsivezető, lövész, szakács stb. – a különböző biztosító-kiszolgáló szervektől töltötték fel. (A felállított gyakorlóezred szervezetét az 1. ábra szemlélteti.)

* Az utóbbi időben számos írás foglalkozott a szaksajtóban a honvédség és a határőrség kapcsolatrendszerével. Írásunk szerzője – aki a Kossuth Lajos Katonai Főiskola Határőr Tanszékének vezetője – e polémiához szolgáltat adalékokat cikkében.

A GYAKORLÓ HATÁRŐREZRED SZERVEZETE

A GYAKORLÓ HATÁRŐR-ZÁSZLÓALJ HARCÉRTÉKE

Alacsony megnevezése	Lét- szám	Ló	Pt.	Pu.	Gpl.	Gsz.	Gpu.	Av/ 82 mm	Szék	3 t tég.	Mkp.	Kp.	Ország- föld jérmé	Mozgó- konnya	Rádló	Átvé- szélő
Z. törzs és htp.	76	21	15	61	-	-			1	8	2	6	6	3		
1. löv. szd.	57	2	9	30	9	9							1			
2. löv. szd.	57	2	9	30	9	9							1			
3. löv. szd.	57	2	9	30	9	9							1			
Gpl. sz.	20	-	2	-	18								-			
Gpu. szd.	58	16	19	27	12		12						1			
Av. sz.	18	4	6	12				4								
Hlt. sz.	38	-	6	-	-										5	10
Mt. sz.	16	-	2	-	2											
Összesen:	397	47	77	190	59	27	12	4	1	8	2	6	10	3	5	10

Az ezredtörzsbe 14 főt osztottak be. A rendszeresített beosztások a következők voltak: parancsnok, ezredpolitikai tisz, ezredtörzsparancsnok, hadművelési tisz, hadművelési beosztott tisz, rajzoló, gépíró, felderítő tisz, személyügyi tisz, híradóparancsnok, rejtjelző tisz, 2 fő rejtjelző, „T” iroda vezető és 1 fő beosztott.

A gyakorlat folyamán az ezred a „Pirós” fél oldalán az 5. lövészadosztály állományában tevékenykedett. Az alábbi mozzanatok végrehajtását gyakorolták:

- védelem megszervezését és berendezését a hadosztály első lépcsőjében;
- a védelmi harc megvívását;
- átcsoportosítást és váltást;
- az ellenlökésben történő részvételt.

A gyakorlat ideje alatt az 1–5. határőrkerületek fokozott határszolgálatlal őrizték az államhatárt, amelyet a határőrség parancsnoka 076/1951. számú parancsában rendelt el: „Ezek a gyakorlatok nagyobb arányú csapatmozgásokkal járnak, ami előreláthatóan felkelti az imperialista ellenséges államok hírszerző szerveinek figyelmét. Így a gyakorlatok ideje alatt számolhatunk nagyobb létszámú ügynökök bedobásával úgy a D-i mint a Ny-i határainkon.”

Az 1952. évi hadtestgyakorlaton egy határőrzászlóalj vett részt, állományát az előző évihez hasonlóan szintén különböző egységektől, alegységektől vezényelték. Összesen 33 tisz, 98 tiszthelyettes és 266 határőr tartozott a zászlóaljhoz, harcértékét a 2. ábra szemlélteti.

A hadtest védelmi hadművelését és ellencsapását feldolgozó gyakorlaton a ha-

tárőrzászlóalj a következő feladatokat oldotta meg:

- menetet hajtott végre;
- védőkörletben védelemre rendezkedett be;
- kivonásra került körletbe;
- védelmi harcot folytató honvéd zászlóaljat váltott le;
- részt vett az ellencsapásban, annak folyamán erőszakos folyóátkelést hajtott végre;
- kivonták és feltöltötték;
- végül elszállították a mélységbe ellenséges légideszant elleni alkalmazásra.

Jól érzékelhetően jelezték a gyakorlatok és azok a feladatok, amelyeket a határőr-kötelékek kaptak: *a honvédség és a határőrség vezetése háború, vagy jelentősebb fegyveres provokáció esetén a határőrség erői egy részét összefegyvernemi kötelekként, honvédségi alárendeltségben kívánta alkalmazni.* Ehhez előre felkészített, de az eseményekkel párhuzamosan felállított, ideiglenes, zászlóalj-ezredszintű alegységeket, egységeket terveztek létrehozni. Ez az elgondolás azon a meggyőződésen alapult, hogy hamarosan háború lesz, és a védelemben fontos szerep vár a fegyveres erőkhöz tartozó határőrségre is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Államvédelmi Hatóság Határőrség és Belső Karhatalom parancsnokának 070., 076., 083/1951. számú parancsai.
- Kimutatás a gyakorló határőrzászlóalj személyi állományáról 1-1871/1952. Határőrség Irattára.

DR. FÓRIZS SÁNDOR határőr alezredes